

VÁPENNÁ PEC Č. II VE STARÉ HUTI U ADAMOVA V ROCE 2016

Petr Kos

V pátek a sobotu 27. a 28. května proběhl v rekonstrukci jednokanálové vápenné pece zbudované v areálu Staré huti u Adamova druhý experimentální výpal. Pálení vápna slouží mimo shromažďování údajů o provozu pyrotechnologických zařízení tohoto druhu i k propagaci pro region kdysi tak typického řemesla.

Klíčová slova: novověk – vápenná pec – experimentální archeologie

LIME KILN NO. II AT THE OLD IRONWORKS NEAR ADAMOV IN THE YEAR 2016

On Friday and Saturday on the 27th–28th May 2016, a second lime-burning experiment took place in the reconstruction of a single-channel lime kiln built at the site of the Old ironworks near Adamov. In addition to providing data about the operation of such devices, the experiments also serve to publicize this once typical craft in the region.

Key Words: modern period – lime kiln – experimental archaeology

V květnu 2016 proběhl experimentální výpal v druhé replice jednokanálové stabilní vápenné pece vystavěné pracovníky Ústavu archeologické památkové péče Brno, Muzea města Brna a spol. ARCHAIA Brno (a současně členy Spolku Františka – Sekce průmyslové archeologie Kruhu přátel Technického muzea v Brně) v areálu Staré huti u Adamova.

První vápenná pec byla postavena na jaře 2015 a v rámci 15. Setkání ve střední části Moravského krasu. Byl v ní učiněn jeden výpal, při němž se ukázaly některé konstrukční nedostatky.

Druhé zařízení imituje po úpravě pece č. I z roku 2015 novověkou periodickou pec s jednorázovým výpalem, jejíž varianty byly archeologicky doloženy z katastrů obcí Mokrá, Ochoz, Rudice a Lipovec v Moravském krasu. Tyto tzv. selské vápenky zásobovaly podomácku vyrobeným páleným vápnem značnou část jižní a střední Moravy v rozmezí 19.–20. století a byly vývojovým předstupněm místních kontinuálních pecí šachtových, které se objevily v 19. století ve střední a jižní části Moravského krasu v Ochozu a Adamově v souvislosti s pozořickým panstvím Lichtenštejnů.

Parametry zkušebního zařízení umožňují vyprodukovat během jednoho výpalu cca 0,6 m³ kusového vápna, při spotřebě cca 2,5 m³

dřeva. Doba výpalu přitom trvá cca 18–20 h, předem je ale nutné pec i vápenec kvalitně vysušit, aby vlivem jeho nadměrného rozpukání nedošlo k destrukci klenby roštu. Po vychladnutí pece a rozebrání výpalku u ní probíhá ukázkové hašení v dřevěné hasnici se sítím, kde se vápno mění na vápennou kaši, která je uskladněna do vápenné jámy o objemu 2 m³. Zde probíhá zrání formou delšího ležení. Část výpalku byla odebrána k pokusům hašení s přebytkem vody a aplikacím na restaurátorské účely v oblasti lidového stavitelství na jižní Moravě.

Vápenec potřebný na výpal poskytl lom Mokrá (vápence hádsko-říčské a vilémovické), potažmo firma Českomoravský cement, a. s., a areál huti (vápence josefovské). Analýza suroviny a výpalku se provádí v laboratoři firmy Carmeuse Czech Republic s.r.o. Mokrá-Horákov. V peci lze vyprodukovat velmi kvalitní kusové vápno s obsahem CaO kolem 95 % a CO₂ 0,5 %. Současná norma požaduje min. 80 % CaO a max. 4% CO₂.

Obr. 1: Stará huť u Adamova, květen 2016, rovnání vsázky do jednokanálové vápenné pece. Foto Martin Barák

Obr. 2: Stará huť u Adamova, květen 2016, jednokomorová vápenná pec s připravenou vsázkou – ta bude ještě překryta hliněným „čepcem“. Foto Martin Barák

Obr. 3: Stará huť u Adamova, květen 2016, dokumentace průběhu výpalu ve vápenné peci. Foto Martin Barák

Obr. 4: Stará huť u Adamova, květen 2016, po částečném vychladnutí je z vápenné pece vybírán výpalek – vlevo vpředu. Foto Martin Barák

Obr. 5: Stará huť u Adamova, květen 2016, vápenná pec v průběhu výpalu, Foto Martin Barák